

CARTEA DE TEATRU

Constantin PARASCHIVESCU

Istorie trăită

Colegii din revista *Familia* de la Oradea ai criticului Dumitru Chirilă, care ne-a părăsit breasla și toate cele pământești în acest an, au strâns într-un volumaș o parte din cronicile sale publicate cu regularitate în paginile ei timp de 38 de ani, între 1965 și 2003. Sarcina selecției i-a revenit prețuitului critic și profesor orădean Mircea Morariu, care, sub titlul *Teatru, fragmente dintr-o istorie trăită*, le-a grupat în trei așa-zise capitole sau secțiuni: „Teatrul din Oradea”, „Mari regizori”, „Prin teatrele din țară” (Biblioteca Revistei *Familia*, Oradea, 2005). Socotind că „Dumitru Chirilă a rămas fidel concepției lovinesciene în conformitate cu care proba de foc a criticului, cea în urma căreia îți dobândești autoritatea în profesie, este cea a onestității și a caracterului”, dânsul subliniază prestigiul de care s-a bucurat printre cronicari și oameni de teatru, „iubit și prețuit deopotrivă de actori, regizori și scenografi, chiar dacă uneori fișa postului i-a cerut să producă și supărări”. Și știm bine cât de ușor se nasc ele în fața asta subiectivă și efemeră care se numește creație teatrală...

Dumitru Chirilă a fost licențiat al Facultății de filosofie, Secția ziaristică, redactor la ziarul *Crișana* între 1960–1965, redactor la revista *Familia* din 1965 și redactor-șef adjunct din 1987, cu Premiul UNITER în 1998. Consecvent comentator al manifestărilor teatrale locale și din țară, pe care le-a consemnat cu predilecție în paginile revistei orădene, dar și în alte publicații literare și de specialitate. Cu un dezvoltat simț al evaluării artistice, al argumentației temeinice, elegantă a stilului și ingenioase asociații uneori. *Scrisoarea pierdută* din 1979 ia alura unui „bâci al deșertăciunilor” pe scena orădeană, în *Diogene câinele* de Dumitru Solomon „planează peste întreaga operă un demon teoretic, aflat mereu în prim-plan”, *Fontana Trevi* de Gian-Lorenzo Bernini e un spectacol afectat de „o umbră de neîmplinire, dând impresia că se lasă văzut printr-un geam aburit”, rigoarea construcției și precizia detaliului din *Aniversarea* de Harold Pinter tind să răcească sentimentele în „palate de gheață”, „Or, teatrul fără afecte riscă să devină frigid”. În mai multe rânduri evocă planul *interiorizării* în creația unui personaj, alături „proiecția pe ecranul eternității”. Scrie

despre personalități regizorale și, în bună măsură, aprecierile sale au valoarea unor eseuri. Sesizează, în cazul lui Vlad Mugur și al altor regizori reveniți în țară după Revoluție, că anii de exil le-au facilitat și „o anumită libertate interioară pe care artistul și-o asumă... eliberarea de orice reflex restrictiv“, ceea ce „este ca aerul a cărui puritate nu se vede, ci se simte prin respirație“, iar despre spectacolul testamentar *Hamlet* al rafinatului regizor, care n-a mai apucat să-și vadă premiera, „meditație profundă despre viață și moarte“, precizează că maestrul „evită exprimările rezolute... și operează cu numeroase sugestii, cu aluzii și, mai ales, cu numeroase ambiguități ce conduc spre un alt titlu din opera sa scenică, pirandellianul *Așa este (dacă vi se pare)*.“

Conectat cu pasiune și competență la viața teatrală a țării, nu numai a propriei urbe, Dumitru Chirilă a fost un cronicar de autentică vocație, care și-a respectat statutul și i-a respectat, la rândul lui, pe artiști și confrăți. Din 2003, o boală nemiloasă l-a împiedicat să mai scrie. Și o istorie trăită cu exemplară probitate la flacăra teatrului s-a frânt brusc, dureros, tragic.

Marina CONSTANTINESCU

Despre ape și visări

La începutul anilor '80, făceam și eu cozi, ca toată lumea, la Teatrul Mic, ca să văd spectacolele Cătălinei Buzoianu. Și azi am rămas în relații cu câțiva amici cu care parcurgeam metri întregi coborând din Calea Victoriei spre teatru, pe lângă „Berlin“ și Casa Armatei. Deși trăiam în plină isterie a cozilor și toți eram sătui până peste cap de toată batjocura, pe aceste trasee predomina un soi de calm și o predispoziție teribilă spre conversație. Detalii, gesturi, scenografii avangardiste, tăieturi pe text, roluri mari, actori mari, mari de tot, momente memorabile. Există acolo, pe scenă, o forță teribilă, obsedantă. Și o fascinație a ei care mi se părea că este dublată de forme de ludic regizoral, de evadare din sine, din lumi, evadare care nu se poate face decât prin căutare, aventură, experiment. Asumate pe cont propriu. *Maestrul și Margareta* – prima intrare a lui Bulgakov în conștiința publică de la noi – *Ivona principesa Burgundiei*, *Să îmbrăcăm pe cei goi*, *Doamna cu camelii...* Pe urmă, m-am mutat la Bulandra, când Cătălina Buzoianu a făcut această alegere. *Interviu*, pentru Gina Patrichi și Octavian Cotescu, *Dimineața pierdută*, *Uriașii munților*. În 1987, la Editura Meridiane au

Cătălina Buzoianu

MNEMOSINA,
bunica
lui
Orfeu

